

HET ACHTSTE INTERNATIONAAL ACCOUNTANTSCONGRES

door Drs. P. J. van Sloten

Het achtste internationaal accountantscongres, dat van 23 tot 27 september 1962 te New-York is gehouden, behoort weer tot het verleden en het is begrijpelijk, dat de redactie van het Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde voor dit gebeuren de aandacht van haar lezers vraagt. Dat zij dit doet door opneming in de Engelse taal van de bijdragen, die door Ir. P. F. S. Otten en vijf Nederlandse accountants aan dit congres zijn geleverd, ligt eveneens voor de hand, aangezien de collega's hier te lande zich toch een oordeel moeten kunnen vormen over de wijze, waarop Nederland voor het internationale forum is getreden. Bovendien bestrijken de Nederlandse bijdragen alle onderwerpen, die op het congres te New-York aan de orde zijn gesteld.

De nabeschuiving, die de redactie in aansluiting op deze bijdragen aan het congres gewijd wil zien, kan niet anders dan fragmentarisch zijn en moet zelfs oppervlakkig blijven. Fragmentarisch, omdat niet alle materiaal ter beschikking staat. Het congresboek is nog niet verschenen en zal trouwens evenmin alle bijdragen bevatten, die zijn geleverd.

Oppervlakkig moet deze beschouwing voorts blijven, omdat de waarde die dit congres voor het beroep heeft gehad, niet door één man ten volle kan worden gepeld. Het is zelfs mogelijk, dat dit congres zijn wezenlijke waarde niet ontleent aan een diepgaande analyse van vakvraagstukken als zodanig, maar veeleer aan de kans, die het de vele deelnemers heeft geboden zich in informele contacten en discussies in kleine kring op de hoogte te stellen van het kader, waarbinnen buitenlandse collega's het beroep uitoefenen.

Hoewel dit artikel vooral is bedoeld om aandacht op de betekenis van de werkzittingen van het congres te vestigen, moet toch ook een enkel woord worden gezegd over de omlijsting daarvan. Deze was bijzonder goed verzorgd en stond in een evenwichtige verhouding tot de eigenlijke opdracht van het congres.

Maandagochtend heeft de plenaire openingszitting eveneens in Waldorf-Astoria plaats gevonden onder leiding van Arthur B. Foye, president van het achtste internationaal accountantscongres. Arthur B. Foye heeft de deelnemers bepaald voor zich ingenomen door de bekwame en charmante wijze, waarop hij zijn functie heeft vervuld.

De sprekers op deze ochtendzitting waren achtereenvolgens Joseph Campbell, „Comptroller General” van de Verenigde Staten, Sir Harold Howitt, voorzitter van het zesde congres, J. Kraayenhof, voorzitter van het zevende congres, Arthur K. Watson, president van de I.B.M. World Trade Corporation en Ir. P. F. S. Otten, president-commissaris van N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken. De voorzitter heeft voorts een begroetingstelegram van de president van de V.S. voorgelezen.

Maandagmiddag zijn vijftien gelijktijdige technische zittingen gehouden, waarover hieronder meer.

Dinsdagochtend zijn meer dan honderd gelijktijdige discussiegroepen bijeen geweest, die eveneens nog nader aan de orde komen.

Dinsdagmiddag is een bijeenkomst van de voorzitters van de delegaties gehou-

den, op welke vergadering onder meer de uitnodigingen zijn ingediend van de landen, die de verzorging van het negende internationaal accountantscongres op zich willen nemen. Later is door Arthur B. Foye bekend gemaakt, dat uitnodigingen zijn ontvangen van Australië, Canada, Frankrijk, India, Italië, Mexico en Spanje.

De betekenis, die het congres voor het beroep heeft gehad, wordt medebepaald door de organisatiewijze. Deze is nogal anders geweest dan die van Amsterdam in 1957.

In de eerste plaats moet worden vastgesteld, dat het congres te New-York bewust éentalig is gehouden, terwijl Amsterdam erin is geslaagd het congres op de grondslag van viertaligheid te organiseren. De eentaligheid van New-York moet vooral voor deelnemers uit bepaalde landen een bezwaar zijn geweest. Niettemin moet worden erkend, dat eentaligheid in veel opzichten gemakkelijk is, terwijl Engels nu eenmaal de eerste wereldtaal is, zeker in het economische verkeer. Bovendien zou in Amsterdam de eigen landstaal onhanteerbaar zijn geweest, terwijl de keuze van het Engels op het continent van Europa (nog) niet voor de hand ligt.

Overigens heeft de belangwekkende voordracht in New-York ¹⁾ van Prof. D. S. Anderson, hoogleraar te Edinburgh, wel duidelijk gemaakt, dat er tussen de Engelse en Amerikaanse betekenis van identieke woorden aanzienlijke verschillen bestaan; hij pleit voor het vaststellen van een algemeen aanvaarde betekenis voor de woorden, die in vaktechnische zin moeten worden gebruikt. In dit verband vestigt hij aandacht op de onlangs verschenen *Lexicon van de Union Européenne des Experts Comptables Economiques et Financiers (U.E.C.)*. Dit werk, dat voor 1.000 termen en uitdrukkingen een Franse, Duitse, Amerikaans-Engelse, Spaanse en Nederlandse definitie geeft en de vertaling in elk der vier andere talen, verdient inderdaad belangstelling. Het kan uiteraard nog niet meer zijn dan een begin, men moet immers kritisch staan tegenover het vertalen van woorden, die alleen begrepen kunnen worden vanuit de theorie waarin zij worden gebruikt. Dergelijke woorden zullen ook in één taal verschillende betekenissen hebben. Maar bij de voortgaande internationaal-economische verwevenheid is meer eenheid, althans klaarheid, in theorie en vaktaal beide van belang. Het staat wel vast, dat internationale congressen, hoe ook georganiseerd, daartoe maar een beperkte bijdrage zullen kunnen leveren. Men leze dan ook het pleidooi van collega Kraayenhof in dit nummer, voor internationale samenwerking bij de opleiding, bij het zoeken naar „a broad set of accepted (accounting) principles and their meaning” en bij het bevorderen van eenheid in „auditing standards and procedures”.

Een tweede belangrijk verschil met Amsterdam is bij de organisatie van de werksittingen opgetreden. In New-York zijn 15 gelijktijdige zittingen met drie sprekers over drie onderwerpen, zonder direct aansluitende discussie gehouden. In Amsterdam heeft men 7 achtereenvolgende zittingen gewijd aan 7 verschillende onderwerpen, met behulp van een grondig voorbereide paneldiscussie.

In New-York is het passief aanhoren van de drie inleidingen de volgende ochtend gevolgd door discussie van telkens ongeveer 20 deelnemers in meer dan 100

¹⁾ Gepubliceerd in de Engelse „Accountant” van 13 oktober 1962, pag. 469.

discussiegroepen. In deze discussiegroepen is - als regel zonder noemenswaardige voorbereiding - onder leiding van een Amerikaanse discussieleider en een buitenlandse assistent levendig gesproken over de meest uiteenlopende vakproblemen in de landen, waartoe de deelnemers behoorden. Het is de moeite waard vast te stellen, dat vele deelnemers dit onderdeel van het congres bijzonder geslaagd hebben gevonden.

Het is waarschijnlijk, dat Amsterdam, door de samenvatting van de 4 tot 6 inleidingen per onderwerp door een rapporteur en door de voorafgaande analyse van deze verhandelingen door Nederlandse accountants, leidende tot gedegen voorbereide vragen aan de panelleden, dieper in ter discussie gestelde vakvraagstukken is doorgedrongen dan New-York. Daartegenover moet evenwel gesteld worden, dat New-York, ondanks het massale karakter van het congres - rond 2.400 deelnemers tegenover rond 1.600 in Amsterdam - met de kleine discussiegroepen heeft bereikt, dat iedere congressist persoonlijk aan de discussies heeft kunnen deelnemen en dat in feite ook heeft gedaan.

Belangwekkend zijn deze kleine bijeenkomsten mede geweest door de plaatsen, waar zij zijn gehouden. Het organisatie-comité heeft voor de huisvesting namelijk een beroep gedaan op het bedrijfsleven. Het programma vermeldt met erkentelijkheid de namen van 110 ondernemingen, welke hun conferentiekamers ten behoeve van deze werksittingen ter beschikking hebben gesteld.

In New-York zijn slechts 3 onderwerpen aan de orde geweest, welke door telkens 15 sprekers gelijktijdig ingeleid zijn. Deze voordrachten zijn gebracht onder de titel:

Accounting and the world economy
Auditing and the world economy
Financial reporting and the world economy.

In totaal zijn hierover dus 45 sprekers aan het woord geweest, die uit 24 verschillende landen zijn gerecruteerd. Nederland heeft met vier inleidingen in deze groep - van de collega's Goudekot, Jonkers, Kleerekoper en De Leeuw - dus een goede bijdrage geleverd; kwantitatief is deze slechts overtroffen door Engeland met 6 inleiders en door de V.S. met 12 sprekers.

De ietwat zwaarwichtig aandoende koppeling van „world economy” aan de toch al ruim gestelde titels der voordrachten moet mede begrepen worden vanuit de na de tweede wereldoorlog zo sterk toegenomen bereidheid van de Amerikanen, intensief deel te nemen aan het internationaal economisch verkeer. Ook het begroetingstelegram van President John F. Kennedy gaf hiervan blijk:

„as a result, capital will flow more freely, and the international exchange of goods and services will increase more rapidly . . .”

In Nederland zouden althans de eerste twee der gekozen onderwerpen te ruim zijn geoordeeld, terwijl wij de toevoeging „wereldeconomie” overbodig zouden hebben gevonden, mede doordat onze traditie althans ten aanzien van scheepvaart en handel reeds vele eeuwen internationaal bepaald is geweest.

De scherper gerichte keuze der onderwerpen van Amsterdam zowel als de wijze van voorbereiding en behandeling wijzen erop, dat men een grote prestatie van

wetenschappelijk karakter heeft verricht. Men herinnere zich althans de titels²⁾:

Grondslagen voor het accountantsberoep

Budgettering en de hiermede samenhangende modernisering van de administratie

Inventarisatie

De organisatie van het bedrijf en de openbare accountant

De interne accountant

Winstbepaling in de onderneming.

In New-York zijn bepaald niet minder belangrijke voordrachten gehouden dan in Amsterdam, doch zowel onderwerpen als behandelingswijze zijn in New-York aanzienlijk meer pluriform gericht geweest dan in Amsterdam. Een vergelijking van de „waarde” van beide congressen voor de beroepsontwikkeling is dan ook onmogelijk, zij het, dat men mag vermoeden, dat Amsterdam dieper, maar minder breed in de problemen is gedoken, terwijl New-York mogelijk breed, maar minder diep heeft gewerkt.

Tenslotte behoort aandacht te worden gegeven aan de twee voordrachten van Paul Grady en J. C. Stewart, welke op de slotzitting zijn uitgesproken.

Uit de voordracht van Paul Grady, voorzitter van de programma-commissie, getiteld „Some highlights and interpretations of the technical proceedings” moeten enige belangwekkende uitspraken worden gememoreerd.

Ten aanzien van de *accountantscontrole* merkt Grady op, onder verwijzing naar de door het Amerikaanse instituut gegeven omschrijving van „General accepted auditing standards”:

„There is also recognition that, where standards are different as between countries, the auditor engaged in international work should meet the higher of the standards of his own country and those of the country whose investors will be relying on his report”.

Voorts wijst Grady op de vrij algemene erkenning van de waarde van een analytische benadering van de controle, „which assigns increasing attention to the substance of business operations as a major element to substantiation of accounting records”.

Ten aanzien van de interne accountants wordt vermeld:

„As a part of management, the scope and program of internal auditing necessarily varies greatly depending on the wishes and needs of the particular management”.

In zijn opmerkingen over de *administratie* stelt Grady:

„The accounting practices in Europe, particularly in The Netherlands, have been considerably in advance of those in the United States in the recognition of current costs, including price-level changes with respect to fixed assets”.

Grady verwerpt de term „replacement value”, welke in Nederlandse jaarrekeningen en literatuur wordt gebruikt, omdat in de V.S. deze term wordt begrepen als „estimated cost of reproduction”; dit begrip zou door verkeerde manipulaties in de twintiger jaren, welke manifest werden in de depressie in 1930, ernstig in diskrediet zijn geraakt. Hij beveelt derhalve de term „current costs” of „cost in

²⁾ Zie Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, jaargang 1957, pag. 365 e.v.

current dollars” aan en meent dus, dat de V.S. bij de hantering daarvan nog achter zijn.

Ten aanzien van de toenemende behoefte aan internationaal aanvaarde normen voor de controle, de administratie en de verslaglegging verklaart Grady, onder verwijzing naar artikelen van Kraayenhof³⁾ en Jennings⁴⁾, dat zowel op nationaal als op internationaal niveau georganiseerde research door het beroep noodzakelijk is. De resultaten daarvan zouden op het in 1967 te houden congres moeten worden behandeld.

Zonder tekort te willen doen aan de waarde van het betoog van James C. Stewart over de toekomst van het accountantsberoep, welk betoog hij in zo'n intelligente en belangwekkende mengeling van ernst en luim heeft gebracht, wordt hiermede ter afsluiting van dit artikel volstaan met slechts één aanhaling. Deze aanhaling duidt opnieuw aan, hoeveel moeite het nog zal kosten, niet alleen het probleem van het verschil in taalgebruik, maar ook de erachter liggende vraagstukken, bepaald door nationaliteit en theoretische grondslagen, nader tot een oplossing te brengen.

„I recall that at the Seventh International Congress in Amsterdam in 1957 the late Marquis G. Eaton⁵⁾ remarked: „In Texas and in England we speak the same language only at scattered points; and as to our cousins in Scotland we only pray to the same God”.

Het was een goed congres; de Amerikaanse collega's komt dan ook alle lof toe voor de organisatie en „last but not least” voor de wijze, waarop zij, ook buiten deze organisatie om, hun buitenlandse gasten tegemoet zijn getreden.

³⁾ Journal of Accountancy, januari 1960.

⁴⁾ Journal of Accountancy, september 1962.

⁵⁾ Toespraak namens de Engels sprekende gasten van M. G. Eaton, Texas, toenmalig voorzitter van het American Institute of Certified Public Accountants (Congresboek 1957, pag. 49).